

kinderziel. Heel deze schets is doorzien van werkelijkheid. Doorleefde werkelijkheid soms?

Ook Greeth Smitskamp's „In de schaduw" is een goede schets. 't Is de kortste uit den bundel. Deze schrijfster belooft iets met deze teere regels. Zulk werk te lezen geeft vreugde.

Mevr. A. M. de Vries Robbé's „Een pak slaag" is mij niet heel helder; noch in tekening, noch in strekking. Van ons geloof wordt niet gerept. Tenslotte geeft Mevr. Westerbrink—Wirtz een zeer goed stuk: „De fantast". Psychologisch is dit wel het sterkste werk uit het boek. De kleine fantast is meesterlijk geteekend. En het is een kind uit een milieu, waar men tenminste de kinderen bijbelsche geschiedenis vertelt. In dezen bundel is dat al dankbaar te noteren. Jammer, dat de belijdenis in dit stukje niet wat sterker spreekt.

Zoo zien we: een heterogeen gezelschap. Dat een paar schrijvers trouw bleven aan haar belijden verheugt me zeer. Dat enkele niets blijken te belijden is erg. Dat andere haar belijdenis verzwijgen is het ergst. Waarom, ach waarom moet dat toch?

Literair is dit boek weliswaar zeer goed. Maar, moeten we daarmee tevreden zijn?

Paedagogische leering is er uit dit boek niet te trekken. Daarvoor zal het ook wel niet geschreven zijn.

Conclusie: in onderdeelen zeer goed. Als totaal een mistukking (hoe goed elk stuk op zichzelf moge zijn, zuiver literair gezien) omdat de eenheid ontbreekt.

En als zoodanig is deze bundel een symptoom. Almeer schijnt er in onzen tijd een neiging te komen, de antithese, die toch nog bestaat (!) te verdoezelen, door christelijke en niet-christelijke literatuur samen te voegen in één band.

Het is reeds een onmogelijkheid, dit zóó te doen, dat waarlijk een boek, een eenheid, ontstaat.

En helaas krijgt men dan wel eens den indruk, dat sommige belijders zoo vriendelijk zijn, tegenover de niet-belijders de welwillendheid te betrachten, niet al te open en niet al te duidelijk voor hun geloof uit te komen.

Waar gaan we heen?

Het kind is niet neutraal.

En het boek is niet neutraal.

Evenmin als het leven ooit neutraal kan zijn. Noch ook de opvoeding.

J. W.

„Rondom het Geschiedenisonderwijs".

In „Het Kind", veertiendaagsch blad voor ouders en opvoeders, gaf de heer G. van Veen, onderwijzer te Amsterdam, onder bovenstaanden titel een serie artikelen, waardoor heel wat pennen in beweging werden gebracht.

Met zeldzame onbevangenheid heeft deze socialist, zooals hij zich zelf aandient, de fouten van het geschiedenisonderwijs op de Openbare Lagere school aangewezen. Hij gaf in het laatste nummer van genoemd blad een „overzicht en slot" van de serie. Ik kan de verzoeking niet weerstaan, enkele uitspraken van hem over te nemen, omdat zoo zonnklaar blijkt, dat de School met den Bijbel, ook in zake het onderwijs in de Vad. Gesch., krachten haar beginsel, een betere praktijk heeft dan de neutrale school, die met dit vak in hooge mate verlegen was.

Hij meent, dat het subjectivisme aan dit onderwijs een massa kwaad heeft gedaan. Het gaat ons, zegt hij, als een oceaansvlieger in de mist. Wanneer deze New-Foundland nadert, waar koude en warme zeestroomingen (kapitalisme en socialisme) alles in nevel hullen en waar bovendien het compas zijn dienst weigert.

Hij bespreekt de volksgeest in verschillende landen. „Dan komt ons eigen land. Waar staan wij? Onze volksaard geloof te weinig in zichzelf, heeft internationaal een zwak roepingsbesef en zou zulk een belangrijke rol kunnen spelen. Juist, omdat wij „Zwischenland" zijn, in staat, om wat waardevol is, zoowel westelijk als oostelijk van ons, te begripen en te waardeeren en op eigen wijze te verwerken. Wij hebben van huis uit een sterke psychische structuur. Die danken we vooral aan het Calvinisme, dat ons met werkelijkheidsbesef en zelfkritiek heeft toegerust, waarvan zelfs onze roomschen in sterke mate hebben geprofiteerd, wat hun zoowel nationaal als internationaal als groep zulk een sterke positie geeft.

De Nederlandsche historie is uitermate belangrijk, als we maar haar transcendente waarde kunnen verstaan. Hier op dit stukje grond is de botsing volstreken tusschen de Spaansch—Romaansch geestelijke en wereldlijke dictatuur en de democratische volksgeest der West-Germanen. Een geweldig en glorieus conflict, waarin de verachte Hollandsche knasboer zich onvergankelijke wereldhistorische roem vergaarde, aangevoerd door den grondlegger der Westersche democratie, den eersten Oranje. Eere zij zijn gedachtenis, ook, omdat een strijd op leven en dood, hem niet hard en wreed maakte, maar ruim en verdraagzaam liet."

Hiermee is natuurlijk onze zienswijze over de

strijd der vaderen en de volle beteekenis van „Vader Willem" niet weergegeven, maar we moeten dankbaar de waardeering van dit deel van onze historie van een zijde, waarvan dat niet verwacht werd. De schrijver gaat dan ook voort: „Schande over dit land, dat het zoo weinig van zijn eigen historie begrijpt — schande over hen, die heilige historische herinneringen beduimelen met de vette vingers van hun machtsopportunisme, schande over hen, die de bladzijden in het boek der historie zouden willen dichtplakken, omdat de inhoud er van hun negatieve gezindheid niet vermag te streelen!"

Ook zijn eigen partijgenooten krijgen er van langs.

„Zij, die het socialisme prediken en de eenheid aller menschen, kennen geen democratie, ze kennen slechts hun partijgevoelen. De koningin mag de sluis te IJmuiden niet openen, of zij blijven weg, de koningin mag het feest van Nijmegen's 2000-jarig bestaan niet bijwonen, of zij doen niet mee."

„Wie met aandacht en eerbied in het boek van de eigen volkshistorie leest, kan ervaren, welke straf de goddelijke gerechtigheid stelt op speciale volksgebreken en welke belooning zij heeft weggelegd voor volksdeugden. Indien hij zich openstelt voor de lessen, welke dit boek der historie bevat, zal hij weten, in hoeverre zijn verantwoordelijkheid hem voorschrijft tot heil van zijn landgenooten nationale zonden te weerstaan."

Maar dan kan nationale historie niet zijn de geschiedenis van de boven de volksgeest verheven enkelingen, die op de hoogten van de geest in eenzaamheid hebben geleefd, dan zullen de collectieve ervaringen, die het bewustzijn van de tijdgenooten in beroering hebben gebracht, moeten spreken. Geen wegsmullen van oorlogsconflicten, geen enghartige verduistering van figuren als de groote Oranjes, Van Oldenbarnevelt, Jan de Witt en... De Ruyter. In 't volle licht zullen ze staan en waar we veel booselen moeten schetsen, die met onze oogen gezien, de humaniteit geweld aandoen, zullen we voor de humaniteit in waarheid getuigen, zonder hooghartig te minachten op wier schouders wij staan."

Merkwaardig zijn uit zijn pen ook de woorden: „dat ons Nederlandsch koningschap, dat velen nog dwars schijnt te zitten, de nationale ordening zeer bevorderen kan, en, omdat het volkomen democratisch werkt, en, omdat in dit verscheurde land een eenheidsymbool, dat onaantastbaar boven de partijen staat, ook in zijn onvergankelijke geestelijke beteekenis, psychologisch zeer gewenscht is. Dat passief te saboteeren of actief neer te werpen, zou een eindloze herrie geven."

Mij dunkt, ik heb reeds genoeg, zoo niet meer dan genoeg, aangehaald, om duidelijk te maken, dat bij de mannen aan de overzijde zich een merkwaardige kentering voltrekt in zake het geschiedenisonderwijs. Die kentering vertoont zich ook al in de boekjes, die voor het Openbaar onderwijs uitkomen. Men blijft zich niet bepalen tot „cultuur"-geschiedenis, maar men durft het ook aan, van de oorlogen het noodige te vertellen. „Dat alles is immers gebeurd."

En rustig kunnen wij doorgaan met de heerlijke bladzijden uit onze Vaderlandsche geschiedenis aan onze kinderen te verhalen. De groote beteekenis van de worsteling om de vrijheid van geloof en leven, de hooge verdiensten van de nobele Oranjes, ze blijven een belangrijk deel van ons onderwijs in dat vak.

We krijgen niet alle dagen gelijk van onze tegenstanders. Daarom wou ik zoo'n moment hier toch wel even vastleggen.

G. r.

G. MEIMA.

UIT DE BUTENLANDSCHE KERKEN

De actie van de jonggereformeerden in Zwitserland.

IX. (Slot.)

Met de mededeeling, dat men in eenige kerken van het kanton Bern, alwaar kerk en staat in menig opzicht veel te nauw met elkander verbonden zijn, enkel psalmen zingt, eindigde ik de vorige maal. Des Zondagsavonds komt men in zulke gemeenten samen in gemeenschappelijke godsdienstoefening, waarbij een koor psalmen zingt, welke men heeft ingestudeerd. Zulk zingen gaat vergezeld van de voorlezing van psalmen! Doch nu toonden de jonggereformeerden te Zurich weer hoe actief ze zijn. De vraag naar den catechismus was hen de wenk te zorgen voor een paar uitgaven van dit leerboek, die er mogen zijn. De liefde tot het psalmgezing deed hen direct overgaan tot de uitgave van een Psalmboek. Zoo verscheen verleden jaar en werd door de Reformierte Bücherstube in den handel gebracht: Der Psalter, Sonderausgabe aus dem Evangelisch-reformierten Gesangbuch, herausgegeben im Jahre 1929 von der evangelisch-reformierten Landeskirche der Provinz Hannover. Met deze uitgave kunnen de jonggereformeerden maar vrij „tegen den stroom" op,

„Mitten durch", varen. Het formaat is handig, de letter duidelijk, het lettertype klassiek. Ik wees reeds de vorige maal op het eigenaardig verschijnsel, dat bij de ontwakning van frisch gereformeerd leven ook in Zurich met voorliefde bij de uitgaven van de zijde der jonggereformeerden gebruik wordt gemaakt van dat mooie lettertype, waarmee de werken van „oude schrijvers" gaarne werden gedrukt. Hier is geen toeval, noch iets „gewilds", hier spreekt de natuur, hier werkt de spontaneïteit. Op enkele uitzonderingen na is men de berijming gevolgd van Matthias Jorissen, geboren den 26en October 1739 te Wezel. Hij studeerde te Utrecht en Duisburg. Enkele psalmen zijn in dubbele berijming opgenomen en wel naar die uit het Oost-Friesche psalmboek. Weer andere psalmen zijn in drie berijmingen weergegeven; bij de beide vorige berijmingen is nog gevoegd die uit het Embder psalmboek. De melodieën zijn voor het meerendeel van Emilie Schild-Elberfeld.

Achter in deze uitgave wordt een kort bericht gegeven van de „psalmenbearbeiter". De rij wordt geopend met Petrus Georg Bartels, te Embden geboren en na in de Graafschap onderscheiden gemeenten gediend te hebben, gestorven in 1907 in Aurich. De bekende Johann Christoph Blumhardt van Bazel is de tweede in de rij. Dan volgen de bekende theoloog Johannes Heinrich August Ebrard, de dichter Paul Gerhardt en Matthias Jorissen, reeds genoemd. Daarnaevens Friedrich August Köthe uit het verre Oosten, geboren te Lübben in de Niederlausitz, de laatste standplaats van Paul Gerhardt en Conrad Heinrich Metger, wederom een man uit Oost-Friesland, te Groothusen. Na Johann Friedrich von Meyer komen weer een paar Oostfriezen: Ubbo Tide Meyer van Pilsum en Wilke Peters Müller, die te Bunde stierf. Dan nog weer een Bazel, de hoogleraar Christoph Johannes Riggensbach, terwijl de rij wordt gesloten met Johannes Stapfer, uit het bekende Bernsche theologengeslacht. Men ziet uit dit lijstje hoe vele van deze psalmdichters komen uit onze nabuurschap. Het „boerenduitsch" van Zwitserland gelijkt veel op het plat-duitsch en geldersch-overijsselsch dialect. Catechismus-ondericht en psalmgezing gaan ook bij deze ontwakning van gereformeerd leven samen. Tout comme chez nous! Als bij ons!

In de stad en het land van Bazel wordt ook in enkele scholen en gemeenten de catechismus onderwezen; jammer genoeg kan in dat kanton de kerk niet vrij van een band aan den Staat haar eigene zaken behandelen. Hoe staat dit nu in het kanton Zurich? In de Zwitsersche kantons is de band tusschen kerk en staat over het geheel genomen nog al tamelijk sterk. De predikanten zijn eigenlijk staatsdienaren. In het kanton Zurich bestaat deze band, juridisch genomen, nog al te zeer. Echter, praktisch zijn de kerken in dit belangrijkste kanton van den Bond, vrij. Zoo kan een kerkeraad eigenlijk zoo goed als geheel handelen naar gereformeerd kerkrecht. Hij kan de tucht toepassen, desnoodig ook de leertucht.

Wat de actie der jonggereformeerden ten opzichte van den juridischen band, die nog eens pijnlijk zou kunnen binden, zal uitwerken, kan ik niet zeggen. Ik waag geen profetie! Wij laten dit vol vertrouwen over aan den Koning der kerk! Het is een groot voorrecht dat vooral op 't platteland zich een frisch en gezond gereformeerd leven openbaart onder de jonge boeren. Er is een beweging op kerkelijk en politiek terrein die veel in haar schoot bergt en zeer hoopvolle verwachtingen doet koesteren. In de kerk zelf, ook door haar ambtsdragers, wordt op het kwaad gewezen. Ik wil deze artikelenreeks eindigen met ééne mededeeling, die er op wijst, dat er ouderlingen zijn, mannen zooals wij die ook kennen uit de eigen geschiedenis onzer kerken, die krachtig getuigen en naar wie wordt geluisterd. Het is nu misschien een jaar of vijf, zes, geleden, dat een boer in de vergadering van de synode der kerk van het kanton Zurich als een Cato in den Romeinschen senaat wees op den vijand. Hij wees steeds weer op het kwaad schuilende in de theologische faculteit van de universiteit te Zurich. Een waar requisitoir hield hij, telkens als een nieuw punt door hem was afgehandeld, eindigende met de woorden:

Die professoren sind doch nur schuld daran;
Den klage ich an!

Deze rede maakte ook vanwege den vorm diepen indruk. Hij had het gehoor van de gansche vergadering. Hoe ernstig zijn spreken ook was; zijn woord lichtte toch ook van vernuft en vonkte van geest; deze vonken spatten vooral uit het tweeregelig woord waarmee hij aanklacht op aanklacht besloot. Deze woorden waren een variatie op een in Zwitserland aan allen bekende anecdot. Eens lag aan gene zijde van den Rijn, bij Straatsburg in den Elzas, een leger; daarin diende een Zwitser. Hij had heimwee naar zijn bergen en meren. Daar hoort hij van over den Rijn een herdersknaap een Zwitsersch berglied zingen. Zeg een jodel. Toen werd het hem te machtig. Hij sprong in den stroom om te ontkomen en naar zijn land te vluchten. Doch hij kwam om in den stroom.

Het lied
daraan! De
boer het

Ik wil
inneren d
jongere
niet ontr
moediging
jongeren
eene ontr
voor Zijn
bezieling
God, Die
schap; m
met gewil
De herede
aan me
God zoo
van Zwit



„De Her
meer in l
het al of
over de k
ding gebr

Art 32
dikanten
teekener
worden
teekening
van sch
ook doe
zeft heel
teekener
werpen.

Dit tast
want de
aan har
door de
en uit
haar o
is dus e
kerk ze
het rech
haar op

Moest l
zelf leide

Door
zijn fun
de Sacri
functies
schorsin
zoolang
had, oo
schuldij
daarove
zelfs ee
ring gee
persoon

Inzake
blad de o
Dr Dijk e
„De Hena

Dr U
naande
op het
zichte
dere
zulk ee
dan ook
minst b
node aa
besprek
ontheft
Dr Ubb
noot v
schrijft.

In het
Prof. Dr
Sprekende
vraagstuk
heeft voo
alle mach

Dr U
kunnen
hem on
wensch.
hem te
of ook
om, nog
dat een
kon als
weten v
van de
en kerk
en waas
allereen
terwijl

De H.
trappante
Dat